

Mahmut Ak - Fahmeddin Başar, *İstanbul'un Fetih Gunluęu*, Tarih ve Tabiat Vakfı Yayınları, no: 20, İstanbul 2003, VIII+159 s.

İki kıta ve iki denizin buluşma noktası ve dünyanın gözbebeği olan İstanbul tarih boyunca birçok hükümdarın rüyalarını süslemiş, dini motivasyonla pek çok ordular uzun yollar kat ederek İstanbul önüne gelmiş, Haçlı seferine gitmek maksadıyla şehre alınan fakat sonrasında İstanbul'u acımasızca yağmalayan Latinler dışında hiçbir ordu şehri yüzyıllardır koruyan muhkem surları geçmeyi başaramamıştır. Ta ki 1453 yılında bu şehri fethetmeyi kendine ilk ve en önemli gaye olarak gören Osmanlı Devleti'nin genç padişahı Sultan Mehmed'e kadar.

İstanbul'un fethini konu alan yazı ve konuşmalar her senenin Mayıs ayına doğru belirgin bir şekilde gündeme yerleşerek zihinleri ve dikkatleri tekrar bu tarihi olaya çekmektedir. Bu yazı ve konuşmalarda kimi zaman Fatih Sultan Mehmed'in kişiliği kimi zaman İstanbul'un muhasarası sırasında yaşananlar ve kimi zaman da fethi müteakip cereyan eden olaylar polemik konusu yapılmıştır.

İstanbul'un fethinin 550. yılının çeşitli etkinliklerle kutlandığı bu yıl da diğer yıllardan farklı olmayarak neredeyse fethin kendisini gölgede bırakacak tartışmalara sahne olmaktadır.

Bununla birlikte en önemli ve kalıcı olan etkinlikler şüphesiz bu anlamlı yıldönümünün taşıdığı ehemmiyete binaen kaleme alınmış çalışmalar olacaktır. Bu cümleden olmak üzere İstanbul'un fethinin günbegün gerçekleşmesini takip edebileceğimiz bir eserin vücuda getirilmesi memnuniyet verici bir çalışmadır.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Ortaçağ Tarihi Anabilim Dalı öğretim üyelerinden Doç. Dr. Fahmeddin Başar ve yine aynı Bölümün Yeniçağ Tarihi öğretim üyelerinden Yrd. Doç. Dr. Mahmut Ak'ın birlikte hazırladıkları *İstanbul'un Fetih Gunluęu* isimli kitap bize fetih öncesinde yapılan hazırlıkları, 54 gün süren çetin bir muhasarayı ve fetihden sonra meydana gelen olayların güncesini sunarak dikkatlerimizi esas olaya çekmekte ve "aslında ne oldu ve nasıl oldu" sorularına ışık tutmaktadır.

Her iki yazarın birlikte kaleme aldıkları kitabın Önsözünde belirttikleri üzere Fatih Sultan Mehmed'den önce Osmanlıların Yıldırım Bayezid, Musa Çelebi ve II. Murad zamanlarında giriştikleri çabalar şüphesiz genç padişah için önemli tecrübe ve fethetme yolda hazırlık çalışmaları olarak düşünülebilir.

Giriş kısmında İstanbul'un Roma imparatoru I. Konstantinos tarafından 330 yılında imparatorluğun yeni başkenti olarak kabul edilmesinden itibaren geçirdiği evreler ve şehri fethetmek hülyasıyla farklı milletler tarafından girişilen teşebbüsler altı sayfada okuyucuya sunuluyor.

Bundan sonra gelen 92 sayfada "Kronoloji" başlığı altında ilk olarak "Fatih'in Şehzadelik Dönemi" 1432 Martında Edirne'de Eski Saray'da Sultan II. Murad'ın dördüncü şehzadesi olarak doğmasından itibaren iki sayfada verilirken "Fatih'in İlk Hükümdarlığı" dokuz sayfada, "Fatih'in İkinci Hükümdarlığı" ise yedi sayfada önemli tarihler ve bunların açıklamalarıyla anlatılıyor.

1452 tarihinden itibaren fetih için girişilen faaliyetleri zikreden on sekiz sayfalık "İstanbul Kuşatması Hazırlıkları" kısmından sonra 5 Nisan 1453'te Sultan Mehmed'in 80.000 kişilik ordusuyla St. Romen (=Topkapısı) önlerinde otağını kurmasıyla başlayan "İstanbul Kuşatması" isimli bölüm 29 Mayıs 1453'te başlayan "Son Hücum ve İstanbul'un

Fethi” başlıklı yere kadar 39 sayfada kaleme alınmış. 15 sayfa süren kronolojinin bu son safhası Fatih’in eski muhalifi Çandarlı Halil Paşa’yı 10 Temmuz’da Edirne’de idam ettirmesiyle son buluyor.

Öncesi ve hemen sonrasıyla adeta fethin serencamını gözler önüne seren bu titiz kronoloji hazırlanırken fethin tanıklık eden tarihçiler başta olmak üzere Osmanlı döneminde kaleme alınmış diğer kitaplar ve güncel yayınlara dek fetih ile ilgili kaleme alınmış sahanın mühim birçok eseri gözden geçirilmiş, bunlar yeri geldikçe dipnotlarda gösterildiği gibi kitabın sonunda da bir bibliyografya ile ilgili okuyucuya takdim edilmiştir.

Altı başlık altında hazırlanan kronolojiyi müteakiben “Fethin Sonucu: Türk Şehri İstanbul” isimli kısımda fetihden sonra İstanbul’un imarı konusunda girilen faaliyetlere kısaca yer verilmiştir.

Kitabın sonundaki Ekler kısmı bu tarihi olayla ilgili sekiz ekten müteşekkil olup bunlar içerisinde en dikkat çekenleri Sultan Mehmed’in 27 Mayıs 1453’teki son hücumdan önce kumandanlarına yaptığı hitabı ile muhasaraya alınan şehirde son Bizans İmparatoru XI. Konstantinos Dragazes’in halka ve müdafilere yaptığı konuşmanın metinleridir.

Kitabın sonuna dokuz sayfalık özenli bir dizin konmak suretiyle çalışma ikmal edilmiştir.

Yusuf A. AYDIN